

תיקוני עירובין

גליון שאלות הלכתיות

המתחדשות מידי שבוע בבדיקת העירובים השכונתיים

גליון מס' 103
אלול תשע"ו

מוקד העירוב השכונתי
בני ברק
054-84-83-320

כך למד היטב את ההלכות והבעיות. הדבר היה מסור לאנשים בודדים, ואליהם היו מתנקזים כל הסיפורים.

בשנה זו כבר כמעט לא הזמינו את הבודקים, בכל משפחה כבר יש מישהו שקורא כל שבוע את הגליונות, לומד אותם, מפלפל בהם ככולל יחד עם החברותא, והוא כבר נהיה בעצמו מבין ויודע לפחות בהלכות הבסיסיות, להכיר מה צריך לבדוק, איך צורת פתח צריכה להראות, עמודים ישרים או לחיים, חוטמים מתוחים, גדרות בשיעור הנצרך ועוד. וכל דבר שאינו חלק כמו שכתוב, הוא יודע לשים לב שצריך לשאול, ואפשר לשאול בטלפון במוקד העירוב. כמו כן בני המשפחות למדו למצוא פתרונות הלכתיים, ולעשות צורות פתח וגדרות, מגרסאות וממציאות חפצים, אבנים וקרשים. לכל משפחה יש בודק עירובין קטן, והתפקיד של הבקיאם עבר להיות דרך הטלפון.

בימי בין הזמנים בשנה זו, הגיעו מאות שאלות מכל רחבי הארץ, מהמשפחות הנופשות די בכל אתר ואתר, מהגבול הצפוני של הארץ, בישובים גורן, עדבון, ועד הישובים שבקצה הגבול ההלכתי של ארצנו הקדושה, באזור העיר ירוחם, מישובים זיתן, תקומה, ועוד. איננו יודעים מדוע יש אנשים שבוחרים דוקא ישובים נידחים כל כך, שאין בהם הרבה

שומרי שבת, כל אחד והסיבה שלו, אך עכ"פ למוקד העירוב היה קשה מאוד לתת מידע מדויק על כשרות העירוב במקומות אלו, משום שאין כ"כ מי שבדק אותם, מלבד האחראי עצמו שאיננו מכירים אותו. עם כל זאת המוקד השתדל למצוא בכל אזור את הנציג שיכול לספק מידע ברמה הנצרכת לבני תורה, ובחלק מהמקרים פנינו אל הרב בשאלות מקיפות וחוקרות. רבני הישובים סייעו בידינו, ואמרו גם דברים שאינם מקפידים עליהם, מתוך ידיעה שמדובר עבור משפחות אברכים. ומ"מ יש לציין שהשאלות צריכות לבוא כמומחה, שיודע לשאול על פרטי הדינים, ולא שאלה כללית האם העירוב טוב גם לבני תורה, משום שהדברים שאנו צריכים להקפיד עליהם, אינם מפורסמים בכל מקום. ואכמ"ל.

לאור האמור, הסיפורים על העירובים כבר לא אצלנו, הם אצל עשרות ומאות המשפחות הנופשות קוראי הגליונות, כל משפחה והסיפור שלה. אחת גילתה פירצה בגדר וחששה שאין בה עומד מרובה מכוון ישר, וגייסה את הבחורים לאסוף גרוטאות לסתום אותה. משפחה אחרת קשרה קרשים בצורה חלשה, והילדים הקטנים שראו את הגדולים נראים כמשחקים בקשירת הגדר, עשו כמותם בשבת עצמה והפילו את המחיצה, והויכוח הוא מתי זה קרה, בשבת בצהריים, לפני סעודה שלישית, או בסוף שבת.

עשיית לחי מכסא, ואם עוטים אותו בנילון

עוד משפחות שלא מצאו קרשים, והתקשרו ושאלו מה עוד אפשר לעשות, האם הכסא יכול להיות לחי. כמובן שתחת הכסא יש חלל ג' טפחים, והוא פסול מדין מחיצה תלויה, כיון שהלחי דינו כמחיצה. אבל הם

לאחר תקופת בין הזמנים חוזרים אנו בסייעתא דשמיא להמשיך בהוצאת הגליונות המיוחדים "תיקוני עירובין", העוסקים בידי עירובין המעשיים בזמנינו, עם השאלות המתחדשות ודוגמאות מהנעשה בשטח, הכרעות הרבנים והמקורות בפוסקים.

בימי בין הזמנים שמחנו לפגוש אנשים רבים שסיפרו שהם קוראים בקביעות את הגליונות ושאלו מתי יהיה ההמשך. דברים אלו נותנים לנו כח להמשיך במאמץ הגדול, בנשיאת המערכת של העירובים, הכוללת כמה וכמה תחומים, ופועלת בכל רחבי הארץ ב"ה, כ"י. ויהי רצון שבזכות הציבור נזכה להצליח בכל המערכות ובכל הפעולות, לזכות את הרבים גם בלימוד ההלכות וידיעת הדינים, וגם בקיום המעשי, בהקמת עירובים כשרים ומהודרים ובפיקוחם, ובזהירות הטלטול במקומות שאינם מפוקחים כהלכתם.

שיעורים בעירובין ברחבי הארץ

בימי בין הזמנים היתה פעילות רחבה במוקד העירוב בהרבה נושאים, אחד מהדברים המיוחדים שהתחדש בבין הזמנים הזה, מסירת שיעורים על הדינים המצויים, בליווי תמונות מהשטח, להמחשת ההלכות בצורה ברורה, מעירובים שנבדקו ונמצאו בהם דברים מיוחדים, כשרים או שאינם כשרים, שיש ללמוד מהם את ההלכות. השיעורים נמסרו בהרבה ערים בארץ, בירושלים ובבני ברק, בבית שמש וברחובות, בקרית ספר ועוד, וכן בקעמפים ובמשפחות שבהם בשיעור זה כאחד מתכניות הנופש.

בשיעורים השתתפו מכל הגילאים, מנער ועד זקן, וכולם יצאו עם ידיעות נכבדות, שמלבד הידיעה הם ציינו שהדברים פתחו להם את העיניים כפשוטו. גם עד היום הם עברו באותם רחובות בעינים פקוחות, אבל הם לא ידעו שאחד מתוך כל החוטמים הוא חוט של עירוב. וכיום הם עוברים ומבחינים שקיימים ברחוב דברים חדשים, יש חוטמים ויש עמודים, יש לחיים ויש דינים, יש ביניהם קשר הלכתי, ואפשר להתבונן אם הם כהלכה, ואם נעשו בהידור או לא. חלק מהמשתתפים הוסיפו שהם כבר למדו עירובין ככולל, ופלפלו וסיכמו את המסקנות ההלכתיות, אבל לא חיו את ההלכות, ומשיעור אחד הם למדו לראות את העירוב, ולדעת מה צריך לראות בו, איזה הלכות נוהגות היום בעמוד ואיזה בלחי, וזה שינה להם את כל הלימוד.

כעת לאחר שעברו ימי בין הזמנים, מתקשרים אנשים שלא הספיקו להיות בשיעורים, ושמעו מחבירהם על התועלת שהיתה להם, ומבקשים לדעת האם יהיו שיעורים נוספים בשבועות אלו. על כן אנו מציינים שהשיעורים לא יתקיימו בשבועות אלו, אבל בעז"ה יהיו שיעורים בימי חג הסוכות ובשבוע שלאחריו, ותבוא על כך הודעה נפרדת.

סיפורי העירובים בידי הקוראים

דבר נוסף שהקוראים מחכים לקרוא, על הסיפורים המדהימים שהתגלו בבדיקת העירובים בימי בין הזמנים. גם בנושא זה חל שינוי ממה שהיה בשנים קודמות. בעבר כאשר היתה משפחה נוסעת למקום שהעירוב בעייתי, היו מזמינים את אחד מהבקיאים העוסקים בעירובים, שיבוא לבדוק את ההיקף של המתחם, ולתקן את הצריך תיקון, או שהיו מוצאים אחד מבני המשפחה שהתעסק פעם בעירוב השכונתי בעיר מגוריו, ומתוך

בשביל לתקן את הדבר אמר לו המשיב שיניח מזוודה או משהו גדול על הכסא [שיגיע עד גובה י" טפחים], וכן יניח משהו מתחת הכסא, או שיקשור חוט בין שני רגליו, כדי שיהיה לבוד עד הקרקע. ובמקרה זה מועיל לבוד, כיון שאנו באים לסתום במחיצה. ואינו שייך לדין הלחי עצמו.

הנה מדברים אלו אנו רואים כמה השקיעו בני המשפחות למצוא פתרונות להקיף את הצרות הנופש ואת המתחם המשמש למשפחה המורחבת, גם כאשר היו בחוסר אמצעים, וע"ז למדו את ההלכות בצורה המעשית ביותר.

יש מקומות שאסור למלט

במקביל לכך היו ג"כ משפחות רבות שהסיפורים שלהם נגמרו ב-"אסור למלט כלל".

משפחות שהיו בטוחות שבכל ישוב בארץ יש עירוב, הרי זה גם ע"פ כללי הרבנות, כמו שבכל מקום צריך להיות רב. אך כמובן שהכללים האלו לא מתמזמים, ולא בכל מקום יש

מתחם העיורים אינו מוקף כהלכה

רב, ובמאות ישובים אין עירוב, וגם כשיש עירוב, אין לו תקציב נכון ועושים רק את המינימום שיהיה לפי איזה שיטה אחת, לצאת ידי חובה. רק במקומות שיש דרישה מצד התושבים, ומוכנים להשקיע בו, יתכן להגיע לעירוב. משפחות אלו שהתקשרו ביום שישי אה"צ לברר על העירוב, והתברר להם שאין להם על מה לסמוך, היו צריכות להישאר כל השבת בדירה, ולפעמים גם לחפש פתרון לעשיית סעודת שבת, כשהיו אמורות לאכול את הסעודות בבית אחר, במבנה אחר.

הרבה רבנים קיבלו שאלות על עירובים

בעקבות ההתעוררות הגדולה של הציבור החרדי לברר על כשרות העירוב בכל מקום, היו הרבה רבנים ומורי הוראה שקיבלו פתאום שאלות בענייני עירוב, מאנשים שמבררים מה כשרות העירוב במקום מסוים, או בהלכות טלטול מעשיות. חלק מהרבנים הפנו את השואלים למוקד העירוב, וחלקם השיבו בעצמם כל אחד לפי ענינו. מתוך השואלים היו כאלה שנתקעו בישוב שאי אפשר לסמוך על העירוב, והיו צריכים ליימיני היתרים של שעת הדחק, או שלא היה להם כיצד לברר, והרבנים העירו להם על כך, איך משאירים דבר כזה לרגעים האחרונים לפני שבת, אדם שנוסע מברר קודם אם יהודי יכול לקיים שם את ההלכות כראוי, ולא נזכרים בהלכות רק כשמגיעים למקום סמוך לשבת. היו רבנים שנגשו לאחר מכן לדרשת לילשבת, וסיפרו לקהל מהשאלות שנשאלו על העירוב, דקות ספורות לפני כניסת השבת, לעוררם על הצורך לברר מראש על העירוב, ולנסוע רק למקומות שהעירוב מסודר כהלכה.

כולנו שמחים לראות את ההתפתחות הגדולה והמתרחבת, של המודעות והדרישה לעירוב כשר כהלכה, ומבקשים מה יתברך שיתן הלאה סיע"ד להביא את ההתעוררות לכל הציבור בכל עיר ושכונה, וכל המסייעים בדבר, יבורכו בברכת השבת מקור הברכה, ברוחניות וגשמיות, ונחת מכל משפחותיהם.

בדיקת הישובים,

והבעיות שהתגלו גם כשמוקפים גדר בטחונות

במסגרת בדיקת העירובים של הישובים, לצורך משפחות האברכים הנופשים היו כמה ישובים שמוקפים גדר בטיחות חזקה וטובה כנהוג, ומן הסתם היה נראה שהעירוב טוב, ואין צורך לעבור על הגדר, כי הרי חייבים שהגדר תהיה שלימה, אחרת אינה משמשת לבטיחות כראוי. אבל בודקי מוקד העירוב ידעו מתוך הנסיון, שאין ביטחון בבטיחות. וגם בגדר בטיחות, יתכן שיש מקומות שהגדר פתוחה וסומכים על שמירה בצורה אחרת.

הוסיפו ושאלו, מה יהיה הדין אם יקשרו לו חוט למטה, שיהיה לבוד עד הקרקע.

והנה כידוע יש הלכה של "פתחי שימאי", שהלחי שמשמש למזוזות הפתח, יותר חמור מהלכות מחיצה, ולמרות שבמחיצה שיש בה חורים מספיק שיהיה לבוד בכל חור, דהיינו שהחור יהיה פחות מג' טפחים, וע"ז נחשב כסתום וכמחיצה שלימה, מ"מ לחי צריך שיהיה שלם וחלק, ואם יש בו בליטות כעין אבן ננסת ואבן בולטת, או כגון עץ שיש בו בליטות וחיפופין, אין לעשות ממנו לחי, כיון שאין דרך לעשות פתחים בצורה כזו.

עשיית לחי מכסא ענף בנילון

המשנ"ב בשני מקומות הביא מחלוקת הפוסקים בדין זה (סי' שס"ג שעה"צ ס"ק י"ט, ומשנ"ב ס"ק קי"ג) ולא הכריע כ"כ בדבר זה. החזו"א בספרו כתב מעיקר הדין להקל בזה והמחמיר תבוא עליו ברכה, אבל למעשה מסופר שהיה שולח לשפות את הקנים של עמודי העירוב. וכך התקבל למעשה, להקפיד שהלחיים יהיו שלמים וחלקים. לפיכך בנוגע לענינו, לגבי כסא שקושרים לו חוט בין רגליו כדי שיהיה לבוד, הוא יכול להיות כשר למחיצה [אם גובהו י" טפחים], אבל אינו יכול לשמש ללחי, מפני שאינו דבר שלם, אלא מחורר.

לאחר שבן המשפחה הנ"ל הבין את הבעיה, הוא המציא רעיון נוסף, ושאל האם הרעיון הזה כן יועיל. יש איתם מפות שולחן חד פעמיות, הוא יכול לעטוף את הכסא בנילון, ואז יהיה בין הרגלים משהו שלם, מהקרקע עד ראש גב הכסא. א"כ בעצם השאלה היא האם אפשר לעשות לחי בנילון.

בענין זה יש לדון מה שיעור חזק הלחי. בענין זה יש שני דינים. א. צריך שהלחי יעמוד ברוח מצויה, מפני שאם אינו עומד ברוח מצויה, אין לו דין מחיצה, וממילא אינו כשר ללחי. ב. יש דין מיוחד בלחי של צורת הפתח שכתב השו"ע (סי' שס"ב ס"א) שצריך שיהיה ראוי להעמיד דלת של קש, והכוונה היא דלת קלה וימינימלית. ויש להסתפק מה הדין כיום שאפשר לעשות דלת מחומרים יותר קלים, כגון מקרטון או פוליגל וכדומה, האם מספיק שיוכל להעמיד דלת כזו, או שמא צריך כשיעור דלת שחז"ל קבעו, שיהיה ראוי לדלת של קש (גמי עירובין דף יא:). עוד יש להסתפק מהו שיעור רוחב הדלת, האם כשיעור כל רוחב הפתח, שבזמנינו עושים צוה"פ רחבות שלושים מטר ויותר, האם צריך להחזיק דלת כ"כ ארוכה, שהוא שיעור חזק גדול. או שמא מספיק דלת הכי קטנה, דהיינו רוחב ד' טפחים. [ובנוסח אחר יש לבאר את הספק, האם יסוד הדין הוא שצריך שיוכל לסגור את הפתח, ולפ"ז השיעור כרוחב הפתח. או שמא הוא שיעור בחזק של משקוף שיוכל להיות בו דלת, כמו ש"א שצריך שיהיה בו היכר ציר, ולפ"ז מספיק דלת כלשהי]. וצ"ע.

לפי דין זה אמר להם המשיב, שמסתבר שנילון אינו יכול להחזיק דלת של קש, ואינו יכול להיות כשר ללחי. לאחר מכן הוסיפו ושאלו האם אפשר לקשור קרטון על גב הכסא, שהוא יותר חזק מנילון, ובזה השיב המשיב שאם יקשרו אותו טוב, והוא יהיה חזק, יש אופן שיהיה ראוי להעמיד דלת ויהיה כשר.

פירצה בין הלחי שבגב הכסא לבין הקיר

אמנם יש בזה בעיה נוספת, משום שא"כ הלחי הוא רק גב הכסא המכוון תחת החוט, והוא יוצא מרוחק מהקיר או הגדר, שהם המשך המחיצה. ובדין זה כתב המשנ"ב (סי' שס"ג ס"ק כ"ג) שנחלקו האחרונים האם להתירה מדין עומד מרובה, והכריע לאסור, שאם יש בין הלחי למחיצה ד' טפחים, צריך לתקן ולסתום את הרווח, ואפילו בג' טפחים נכון להחמיר לסתום. והרי במקרה זה בדרך כלל כאשר הכסא במצב שהגב אינו בצד הקיר, כדי שיהיה מתחת החוט, יש ד' טפחים בין גב הכסא לקיר, והכסא אינו מחיצה.

שלא היה אפשר לקשור מעל העמוד, הצמיד לעמוד החשמל עמוד דק מעץ, וקשר מעליו את החוט.

לפעמים בתיקון אחד מאולתר כל העירוב נתון במחלוקת

הנה בתיקון כזה יוצא שכל כשרות העירוב ירדה בבת אחת לרמה מפוקפקת ובעייתית. לפני שפרצו את הגדר, היה היקף כשר לכל הדעות, וכעת שפרצו ועשו צורות פתח מעמודי חשמל, הרי כל העירוב נתון למחלוקת הפוסקים בכמה הלכות. כיון שעמודי החשמל מתעקמים עם הזמן ואינם עומדים ישר, ובפרט בקצוות הישבים נראה שמלכתחילה לא מעמידים אותם ישר, א"כ החוט שנמצא בראש העמוד, אינו מכוון מעל החלק התחתון של העמוד, אלא רק מעל ראשו. דין זה לא התברר כ"כ בפוסקים, ובחזו"א (סי' ע"א סק"ו) סבר מתחילה להכשירו, ואח"כ (בס"ק י"א) כתב שאין מקור נאמן להכשירו, ולמעשה ידוע שהחזו"א החמיר בה מאוד, ובמכתבים ממרן הקהילות יעקב (קריינא דאגרתא ח"א סי' ?) כתב שהחזו"א פסל לנו כל עמוד עקום. והטעם הוא כמבואר בספר חזון איש שם, דכיון שיש הלכה בצורה הפתח שהחוט חייב להיות מעל העמוד, והרי עיקר העמוד הוא רק הי' טפחים התחתונים שהם שיעור מחיצה, א"כ החוט חייב להיות מכוון מעל החלק התחתון. וכך גם ההוראות של הבר"ץ העדה החרדית בירושלים, שהעמודים צריכים להיות ישרים ממש, כי אם תהיה אפילו סטייה קטנה, כבר החוט לא יהיה מעל החלק התחתון של העמוד, שהרי רוחב העמוד בזמנינו הוא 9-8 ס"מ, והחוט יושב באמצע, דהיינו 4.5 ס"מ לכל צד, א"כ בסטייה של 1 ס"מ מתוך מטר, מקום החוט שנמצא בגובה חמש מטר או יותר, אינו מעל החלק התחתון של העמוד.

למעשה רק בעירובים השכונתיים מצליחים לעמוד על כך, מפני שיש מעט צורות פתח, ומפקחים עליהם ביסודיות. כמו כן נעזרים גם בלחיים שרחבם 30-40 ס"מ, ואפשר לכוון אותם למקום החוט לפי הצורך, [אם יש אחראי שידע לכוון אותם]. אבל בעירובים העירוניים קשה להקפיד על כך, ולמרות שברוב הערים הגדולות מקפידים ע"ז שבאופן רשמי העמודים יהיו ישרים, ומידי פעם מחדשים עמודים שהתעקמו, מ"מ אי אפשר שבהיקף גדול של עיר או מושב שכולל למעלה ממאה עמודים, לא יהיה עמוד עקום בשיעור כזה. ולכן בעירובים אלו נאלצים להקל ע"פ הסברא שהיה לחזו"א בהתחלה, שגם כשהעמוד עקום נחשב שהחוט מעל גבי העמוד, דיש מקום לומר שהחלק העליון של העמוד נחשב המשך של העמוד, [כמו שלענין גוד אסיק במחיצה נטויה, אומרים גוד אסיק מסוף המחיצה], ואפשר שזה מספיק גם להלכה שהחוט יהיה מעל העמוד. אבל כאמור מעיקר הדין יש להקפיד על עירוב שיהיה כשר לפי הכרעת הפוסקים, והכרעת החזו"א והבר"ץ למעשה שהיבים שהעמוד יהיה ישר.

בעיה הלכתית בעמודים חדשים שהתקינו בנטייה קטנה

בשבוע האחרון היה אחד מבדקי מוקד העירוב בעיר בצפון הארץ, שבתקופה זו חידשו שם את העירוב בעשרות אלפי שקלים, ובקטע מסוים שעשו עמודים חדשים, עשו העובדים פתרון להקל בעבודה, ובמקום לחפור באדמה הקשה וליצוק בטון לכל עמוד, הם הצמידו את העמודים לעמודי תאורה, שעומדים לאורך כמה מאות מטרים בצדי הכביש. והנה עמודי תאורה מסוג זה (ראה תמונה), הם רחבים מלמטה, וצרים מלמעלה.

וא"כ הדופן של העמוד אינה ישרה, אלא נטויה מעט, לפ"ז כאשר מצמידים עמוד של עירוב לצידי עמוד התאורה, הוא לא עומד ישר ממש, אלא נוטה מעט, ולפעמים מספיק נטיה כזו קטנה, שבביל שהחוט לא יעבור מעל החלק התחתון של העמוד. באותו מקום הם חסכו גם בעובי העמודים, [כיון שיש לעמוד יציבות מעמוד התאורה שעליו הוא נתמך], והשתמשו בעמודים דקים ברוחב 6 ס"מ בלבד, [ובנוסף לכך, הוו שבראש העמוד היה קצת פתוח, שהחוט לא חייב להיות בדיוק באמצע של העמוד], ונמצא שבחלק גדול מהעמודים, החוט לא מעל הי' טפחים התחתונים.

לפני ימי בין הזמנים הגיע למוקד הטלפוני שאלה על ישוב קרוב לירושלים, השוכן בין ישובים ערביים במקום מסוכן, ושתי משפחות ששהו בישוב התקשרו לברר האם העירוב טוב, והוסיפו לציין שזה ישוב מוקף גדר מעולה, והוא במקום מסוכן, שבדואי בודקים כל יום שכל הגדר שלימה, שלא תהיה אפילו פירצה קטנה שערבי יכול לעבור בה. והנה כשבועים לפני כן פנה הרב של הישוב לאחד העוסקים בעירובים בירושלים, וביקש ממנו שיבוא לבדוק את העירוב, כי יש חלק גדול מהישוב שאין גדר בטחון, [אלא העמידו מצלמות מיוחדות, מכ"מ], ובשביל העירוב הם סומכים ועל תל המתלקט, על חוטי חשמל עם חביות. הרב הגיע לישוב ובדק ומצא בעיות חמורות מאוד, עד כדי העירוב היה פסול ממש!

הבעיה הגדולה שהיתה שם, משום שסמכו על חוטי חשמל, וכידוע חוטי החשמל קשורים לעמודים מן הצד, ואינם כשרים לצורת הפתח, שבה העמוד חייב להיות מעל העמוד, אלא כדי להכשירם לצורת פתח מעמידים לחיים מתחת כל חוט, וכאשר הלחי מכוון מתחת החוט, הוא נחשב העמוד שהחוט מעליו. בדבר זה יש קושי גדול לדעת לכוון את הלחי מתחת החוט, מפני שעמודי החשמל נוטים ועקומים, ולמרות שהנטייה קטנה יחסית, אבל מתוך שהעמוד גבוה חמש מטר ויותר, היא מצטרפת להבדל משמעותי.

תיקון מאולתר בעירוב שהתגלה כפסול, מחוסר תקציב

הרב הבדק אמר לרב הישוב את חומרת הדברים, שמדובר באיסור טלטול גמור, ורב הישוב ביקש שיבואו לתקן, אך לא היה לו לשלם על תיקון כראוי, אלא ביקש תיקון מאולתר בלבד. משום כך הרב הבדק מירושלים, רצה מאוד שהעירוב יתוקן, אך לא היה יכול להביא לשם את העובדים עם הכלים המקצועיים, אלא לקח איתו ביום שישי את אחד העוורים, ועסק איתו כמה שעות לתקן את העירוב עד כמה שהיה יכול, עד שהשבת התקרבה, והיו מוכרחים לחזור לירושלים, ואמרו לרב שיוודע שהעירוב עדיין פסול. לאחר כחודש בררנו אצל אחד מבני הישוב, ולצערנו הוא לא שמע שהיתה הודעה שהעירוב פסול, ועכ"פ במערכת המידע של המוקד, נרשם שאין לסמוך על העירוב באותו ישוב גם להבא, כיון שאין עליו פיקוח שיוודע לבדוק את פרטי ההלכה, וגם התיקון שנעשה היה רק תיקון מאולתר וזמני, מחוסר תקציב.

בסגנון זה יש לצערנו הרבה מקומות שמוסרים את העיסוק בעירוב, לכל מי שיתנדב בסכום הכי מועט שיש. כל מי שקורא את הבעיות שמתגלות בעירובים, יודע שעירוב דורש ידיעת הרבה הלכות, דורש מאוד הרבה מאמץ ועקביות, יחד עם יצירתיות וידיים טובות. ולכן יש מקומות של שומרי שבת, והעירוב פסול ממש [מחוסר ידיעה]. לכן אי אפשר לסמוך על כך שהישוב דתי, ושיש אחראי שבדוק, אלא צריך אישור ממומחי העירובים שבדקו שהפיקוח נעשה כראוי ע"פ ההלכה.

במהלך בדיקת הישובים, היו שני ישובים ליד מירון, שג"כ מוקפים בגדר בטיחות טובה סביב, ומוקד העירוב שלח לבדוק האם ניתן לנפשים בשבתות, לטלטל ולסמוך על היקף הגדר שלהם. כאמור הבדק לא הסתפק בכך שהגדר נראית טובה, אלא עשה סיבוב על כל היקף הישובים כדי לראות שאין בו פרצות. בישוב אחד היה כשלוש מאות מטר שהגדר נפרצה, [כנראה בעקבות עבודת תשתיות], והשאירו אותה פרוצה כבר למעלה משנה. באותו מקום היה מישהו שדאג שיהיה עירוב [כמובן בהתנדבות], והיה מגיע פעם בכמה חודשים לבדוק, וכאשר ראה את הפירצה הגדולה, הוא חיפש פתרון להכשיר את העירוב. כמובן שתקציב לתיקון טוב הוא לא קיבל, ולכן השתמש בפתרון של עמודי החשמל ובצורה קצת אחרת. הוא תקע מסמר מעל העמוד [העשוי מעץ], וקשר עליו את החוט. בצורה כזו הרי החוט יושב מעל העמוד, ואין צורך בלחי או חבית, וכך עשה שם צורות פתח לאורך כל המקום הפרוץ, ובמקום אחד

במשך השנה ובפרט בימי בין הזמנים מגיעים לשם הרבה משפחות חרדיות, וכעת עקב ההתעוררות הגדולה, התקשרו הרבה משפחות לברר על העירוב, ולצערנו היינו צריכים לומר שהעירוב אינו כשר ברמה השכונתית, למרות שמדובר בשכונה חרדית. עד שאחד מתוך השואלים החליט להיכנס לענין ולדאוג שמוקד העירוב יתקן את העירוב, בתיאום עם הנוגעים בדבר. הענין היה כרוך בהרבה מאמץ, אלא שלבסוף לא היה מהיכן להשיג תקציב לכך. הוא ניסה לאסוף תרומות מהאורחים החשובים, ועדיין לא הגיע לסכום הראוי.

תרומות לשיפוץ עירוב בשכונה חרדית

הוא פנה למוקד בצער רב, והמוקד נטל על עצמו לדאוג להמשך ההוצאות, והעובדים יצאו לתקן את העירוב ע"י עשיית לחיים רחבים, שיקלטו את נדנד החוט, שלא ייצא מבין הלחיים. וכן לא יהיה פסול של חוט שוקע, כיון שהוא בודאי לא יירד עד לגוה הלחיים. כשהגיעו למקום, בדקו את העמודים היכן מקום הלחיים, והחלו בהתקנה, אולם חלק מהעמודים היו עקומים כל כך, שאם היו מעמידים כנגדם לחיים, הם לא היו מכוונים תחת החוט, אלא צריך להעמידם בצדי העמוד, בשביל שיהיו כשרים. ולכן היתה התלבטות גדולה כיצד להמשיך בעבודה, מאחר שהעלויות נהיו הרבה יותר מכפי שחשבו מתחילה.

בדברים אלו אנו פונים אל הקוראים, שכבר יודעים את גודל החשיבות של עשיית העירובים המהודרים שיקחו את ההזדמנות הזאת לתרום בעין יפה ולסייע לעשיית עירוב בשכונה חרדית, שגם מתארחים בה משפחות רבות מאוד, וכל מי שיטול חלק במצוה זו, יזכה בזכות גדולה מאוד, של שמירת שבת קודש כהלכה, של אלפי נפשות. ובזכות המצוה יבורכו כל המסייעים בכל הברכות, ברוחניות ובגשמיות, ויראו נחת רוח מכל משפחותיהם.

אמנם מדובר בהבדל קטן, אבל בנושא הזה של דין "על גביו", יש דין שיהיה מכוון ממש, כמו שהדגיש המשנ"ב בשני מקומות (סי' שס"ב ס"ק ס"ג, וסי' שס"ג ס"ק ק"ד) וזה לשונו, וכתב במשבצות זהב ואפילו אם קנה אחד לא היה מכוון כנגדו אלא רחוק כל שהוא, פסול. עכ"ל. [המשנ"ב מדבר לגבי לחי שאינו מכוון תחת החוט, ולפי משנת שמקפידים שגם בעמוד יש אותו דין כמו בלחי, כיון שעיקר העמוד הוא החלק התחתון כמו לחי, א"כ דינו שווה גם לענין זה].

מדבר זה אנו לומדים, כמה חשוב הדקדוק ההלכתי בעירוב בכל פרט, שלפעמים נטיה כזו קטנה, מבדילה בין עירוב כשר, לעירוב שנתון למחלוקת. אמנם באמת מסתבר שזה לא כ"כ קובע למעשה את הכשרות אותו עירוב, כי בעירוב של עיר כה גדולה, בלא"ה יהיה איזה עמוד שיתעקם בשיעור כזה, כמבואר לעיל. מכל מקום כאשר מתקנים מחדש, בפרט כשמטרת ההתקנה להדר את העירוב, יש צורך לעשות ע"פ כל דקדוקי ההלכה, וע"פ הסטנדרטים המקובלים, כיון שיש בהם משמעות הלכתית חשובה.

[עוד יש משמעות הלכתית נוספת לרוחב העמוד, גם כאשר הוא יציב, מפני שיש מחלוקת הפוסקים (הובא במשנ"ב סוס"י שס"ב) באופן שהחוט מתנדנד ברוח, והחזו"א (סי' ע' סק"י) כותב שהשיעור הפוסל בנדנד הוא, באופן שבשעת הרוח החוט יוצא מבין העמודים. וגם על דין זה משתדלים להקפיד, ולכן מצמצמים, את הרוח בין העמודים, ומגבילים אותו עד 30-40 מטר. וככל שהעמוד יותר רחב, יש יותר סיכוי שהחוט לא יצא מבין העמודים. כגון אם רוחב העמוד 9 ס"מ, שיעור הנדנד יכול להיות עד 4.5 ס"מ. ואם העמוד רחב 6 ס"מ, שיעור הנדנד יכול להיות רק עד 3 ס"מ].

עירוב שכונתי

שהעמודים התעקמו והחוטים התרופפו

בימי בין הזמנים נטל מוקד העירוב לבצע פרויקט נוסף, לשפץ ולהדר עירוב שהרבה חרדים סומכים עליו במשך השנה. באחת השכונות החרדיות בארץ ישנו עירוב שכונתי ישן, שנעשה ע"י עמודי עץ המוצמדים לעמודי חשמל, ועליהם קשורים חוטי ברזל, כפי שהיו משתמשים בעירובים לפני הרבה שנים. במשך השנים התעקמו עמודי החשמל [שעשויים עמודי עץ עגולים], ובעקבותיהם גם עמודי העירוב המוצמדים להם. בחלק מהמקומות האחראי פירק את העמוד והכניס באמצע עוד קשר, כדי שהחלק העליון של עמוד העירוב יהיה מרוחק מעמוד החשמל, ויהיה ישר. אך לא בכל עמוד אפשר לעשות פתרון כזה, בפרט שבחלקם יש עקמומיות מאוד גדולה.

חוט ברזל שוקעים ומתנדנדים

בחוטי הברזל יש גם כן חסרון ויש בהם שתי בעיות הלכתיות, שבאות מחמת סיבה טכנית, מכיון שחוט ברזל כבד ואינו גמיש, אי אפשר למתוח אותו בצורה מושלמת, [אא"כ באומנות מיוחדת בעזרת פטיש חוליץ], ולכן ברוב המקומות חוטי הברזל אינם ישרים אלא שוקעים, ובשער הציון (סו"ס שס"ב) כתב שאם החוט שוקע, צריך לזהר לתקנו. בעיה נוספת שהחוט מתנדנד ברוח מחמת שהוא לא כ"כ מתוח. אמנם חוט ברזל לא מתנדנד כמו חוט נילון, כיון שהוא כבד, ומ"מ אם הוא רפוי קצת יותר, כמו שהיה באותה שכונה, החוט התנדנד באופן משמעותי, והוא יוצא מבין העמודים בשעת הרוח, ובדין זה הביא המשנ"ב (סי' שס"ב ס"ק ד) מחלוקת הפוסקים ולא הכריע בה, אלא סיים שלפי דעת המחמירים צריך למתוח את החבל בחזקה, שלא ינידנו הרוח. ובחזו"א נקט כשיטות הפוסלות, א"כ כמוצב כזה יש שתי בעיות הלכתיות, שבעירובים השכונתיים המקובלים וע"פ ההוראות של רבני זמנינו, לא "מתירים עירוב שהמשנ"ב מפקפק בו, והחזו"א פוסל אותו".

חדש! ניתן לתרום בכרטיס אשראי במאות בתי כנסת ברחבי הארץ במכשירים של "נדרים פלוס"

רכוש את אוצר הגליונות

הספר "תיקוני עירובין" 55 ש"ח בלבד

ניתן להזמין משלוח חינם עד הבית

(ספרא) בטל: 054-8539022

לברורים בנושאי עירובין, וכן לתרומות וסיוע בהפצת הגליון:

ניתן לקבל את העלון במייל כשר, לשלוח בקשה ל- 83320@GMAIL.COM